

Efektivnost daní

Přednáška č. 2

Co rozumíme pod pojmem efektivnost zdanění?

29.9.2009

2

Co rozumíme pod pojmem efektivnost zdanění

- Nabízí se dva možné výklady:
  - 1) efektivnost ve významu maximalizace daňových výnosů, při pevně daných nákladech (alokační)
  - 2) **efektivnost ve významu minimalizace nákladů při pevně daných daňových výnosech (technická)**
- Jiný pohled:
  - 1) užší pojetí
  - 2) širší pojetí – vliv daní na ekonomické chování subjektů

29.9.2009

3

Obsah přednášky

- ✓ náklady zdanění
- ✓ nadměrné daňové břemeno
- ✓ DWL a různé daně
- ✓ mrtvá ztráta na úrovni spotřebitele
- ✓ negativní DWL
- ✓ daňové delikty

29.9.2009

4

Druhy daňových nákladů

- ✓ administrativní náklady přímé a nepřímé
- ✓ nadměrné břemeno daně (ztráta mrtvé váhy)

29.9.2009

5

Administrativní náklady přímé

- ✓ náklady spojené s daněmi na straně veřejného sektoru
- ✓ jsou snadno zjistitelné (jednotlivé položky evidovány v účetnictví státních institucí)
- ✓ rostou se složitostí daňového systému
- ✓ možnost využít úspor z rozsahu
- ✓ ve vyspělých zemích obvykle mezi 0,5 % až 1,5 %
- ✓ zpráva OECD (2000): ČR 2,5-krát více daňových úředníků
- ✓ zpráva OECD (2004): ČR náklady českého „daňového“ systému 2,08 % - proč jsou v ČR vyšší?
- ✓ pozor při dekompozici

29.9.2009

6

Administrativní náklady zdanění v ČR v %

Zdroj: Pudíl, Vybíhal, Vítek, Pavel, a kol. (2004, str.24-32)

	2001	2002	2003
Náklady ústředních finančních orgánů	1,43	1,29	1,30
Náklady ČSSZ	0,41	0,42	0,52
Náklady zdravotních pojišťoven	2,11	2,24	2,34

29.9.2009

7

Administrativní náklady nepřímé

- ✓ náklady spojené s daněmi na straně **soukromého sektoru**
- ✓ náklady zvané též **vyvolané** a jako takové hůře vyčíslitelné
  - ✓ „klasické“, cash-flow, „psychické“
- ✓ taktéž platí, že rostou se složitostí daně
- ✓ PVPV (2004): 0,5 – 50 % výnosu
- ✓ různý vztah k přímým nákladům (↑↑, ↑↓, ↓↑)
- ✓ oddělené systémy SZP a DPFO – **bude integrace?** (jednotný základ daně, úřad, formulář, daň)

29.9.2009

8

Integrace daní v ČR (aktualizace)

- www.dane2010.cz
- Duben 2008 (Kalousek): „Primárním cílem této fáze reformy je **snížení administrativní zátěže** pro poplatníky a státní správu, ...“
- Podzim 2008 předloženo vládě
- Reforma (by) měla mít následující pilíře:
  - Maximální zjednodušení legislativy**
    - rekodifikace zákonů pro větší srozumitelnost
    - zákony založeny na obecných principech a pravidlech
    - snižování počtu daní a odvodů
  - Maximální zjednodušení správy daní**
    - nový daňový řád – zrychlení daňového procesu
    - institucionální reforma – sloučení výběru daní, cel a odvodů pojistného do jedné instituce
    - sjednocování vyměřovacích základů – jeden formulář, jedno podání, jedna platba
    - klientský přístup
    - centralizace a elektronizace procesů zefektivní výběr daní a odvodů

29.9.2009

9

Nadměrné břemeno daně

- ✓ téměř každá daň způsobuje **distorze** a náklady na ně jsou nazývány mrtvou ztrátou (DWL)
- ✓ každý jedinec se snaží optimalizovat daňovou zátěž (resp. cenu), proto po zavedení daně většinou provede **substituci**
- ✓ změnou chování je možné se vyhnout dani, ne však nákladům daně

29.9.2009

10

Nadměrné břemeno daně (2)

**daň → distorze → substituce →
→ nadměrné břemeno**

- ✓ daň není pro společnost nákladem
- ✓ DWL je naopak dodatečný náklad spojený s daní

29.9.2009

11

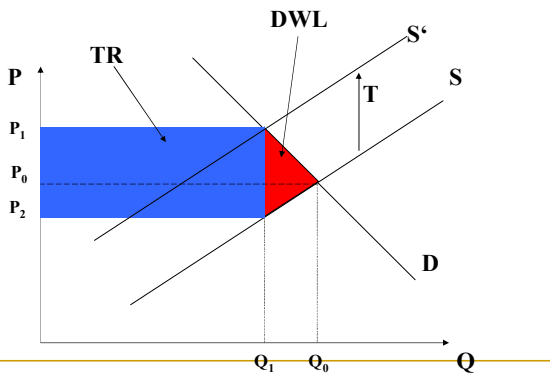
Důchodový a substituční efekt

- ✓ **důchodový efekt** - spojen s transferem důchodu (daně) ze soukromého sektoru do veřejného
- ✓ **substituční efekt** - vyplývá z provedené substituce, poplatník mění své preference ⇒ ⇒ substituční efekt je odpovědný za DWL
- ✓ poplatník porovná mezní užítky a substituuje
- ✓ substituce závisí na mezní sazbě daně

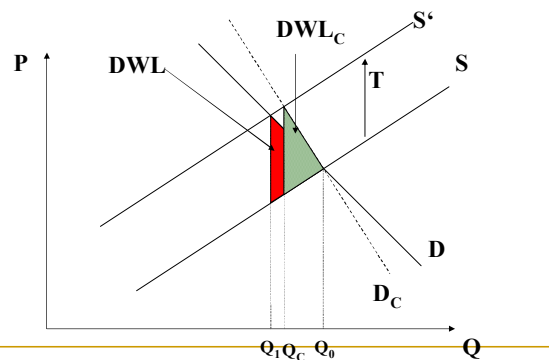
29.9.2009

12

Nadměrné daňové břemeno

Nadměrné daňové břemeno při kompenzované poptávce

Velikost nadměrného daňového břemene

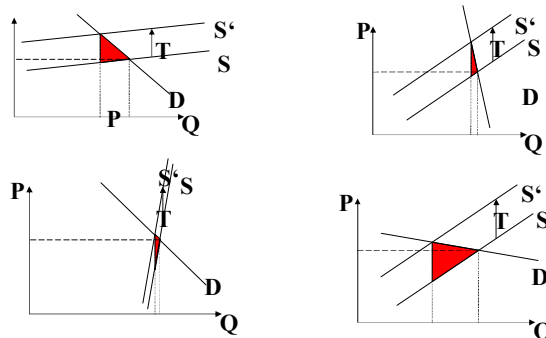
DWL klesá

DWL roste

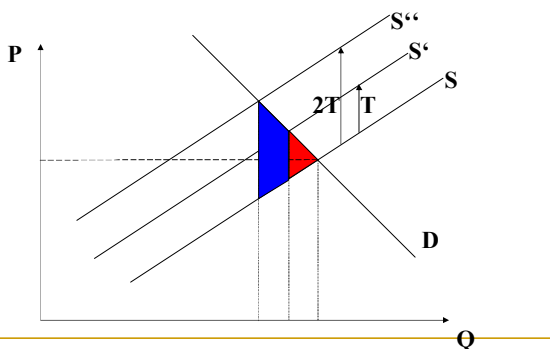
- $\downarrow e_{PS}$
- $\downarrow e_{PD}$
- $\downarrow T$

- $\uparrow e_{PS}$
- $\uparrow e_{PD}$
- $\uparrow T$

Vliv cenové elasticity nabídky a poptávky

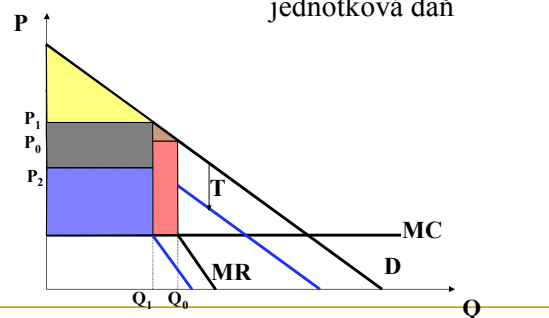

DWL a velikost daně

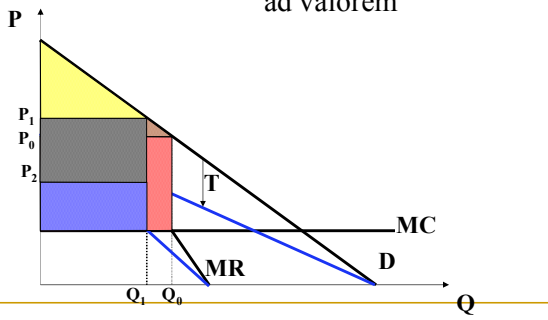
DWL v monopolním prostředí (1)

jednotková daň

DWL v monopolním prostředí (2)

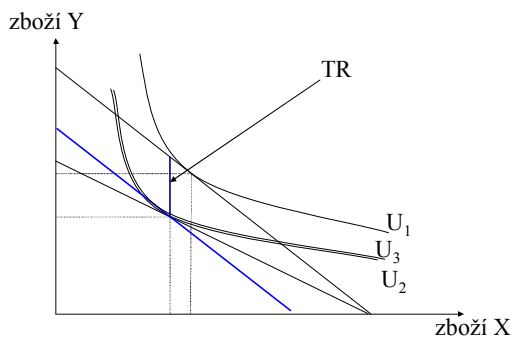
ad valorem

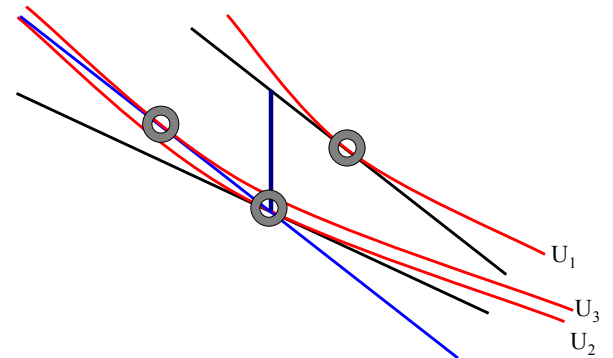
DWL při různých daních

- paušální
- důchodová
- spotřební selektivní
- spotřební všeobecná
- kapitálových výnosů

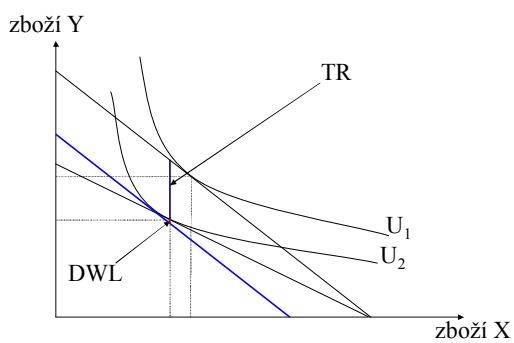
DWL na úrovni spotřebitele Slutského pojetí

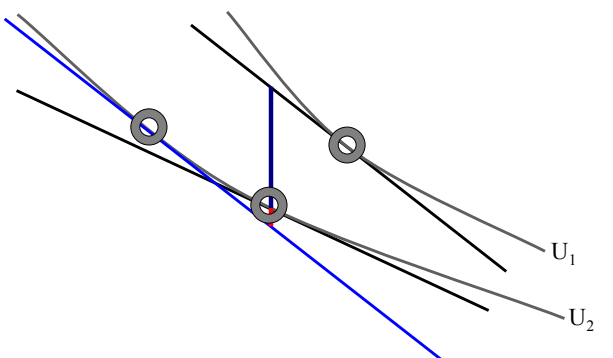
Detail

DWL na úrovni spotřebitele Hicksovo pojetí

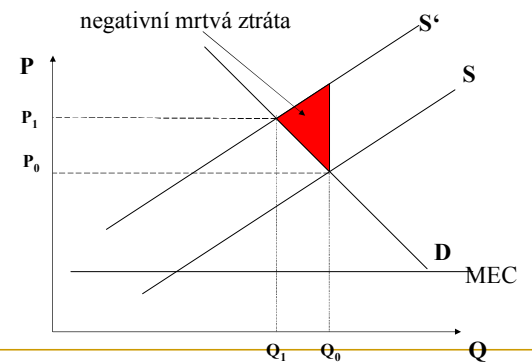
Detail

Negativní DWL

- v ekonomice jako celku nedochází k paretoefektivní alokaci zdrojů
- nepřímá daň jako nápravná
- viz. spotřební daně (tabák, alkohol, motorová paliva) nebo ekologické daně
- dotace

Negativní DWL (2) příklad ekologické daně

Problematika daňových deliktů

- Daňové delikty lze rozdělit podle stupně závažnosti na (viz. Široký, 2003):
  - daňové chyby
  - daňové stávkky
  - vyhýbání se placení daní (legální daňové úniky)
  - daňové úniky (nelegální)

Daňové stávkky

- daňový subjekt uzná daň, ale odmítne ji zaplatit
- vyskytují se pokud exekutiva má slabé postavení nebo daňový subjekt naopak silné
- začátek 20. století Francie
- konec 20. století Rusku
- Švédsko konec 20. století (?)

Legální daňové úniky – Tax Avoidance

- termín není všeobecně uznáván
- poplatník se snaží optimalizovat svou ekonomickou aktivitu a daňovou povinnost
- existence děr v daňových zákonech -> složité určit zda-li se jedná o legální nebo nelegální únik
- snaha poplatníka přenést své sídlo do „daňového ráje“ - Bahamy, Honkong, Lucembursko, Kypr, ...
- OECD - snaha o kontrolu (omezení)

Nelegální daňové úniky – Tax Evasion

- přímé, chtěné porušení zákonů, za účelem nižší daňové povinnosti
- závažný trestný čin (USA)
- složité, nemožné odhady
- míra daňových úniků závisí na „zisku“, pravděpodobnosti odhalení a výši trestu (viz Široký)

Daňové úniky – tabák (MF Dnes 2.10.02 + HN 11.10.04)

- odhadem 30-40 % nelegální zboží (Ukrajina)
- z toho cigarety tvoří 15 % (Polsko a Maďarsko přes 30 %)
- zbytek dovoz tabáku a výroba cigaret
- Zatímco na Slovensku tvoří nelegální cigarety polovinu všech prodejů a v Polsku i Maďarsku představuje asi třetinu, v Česku je to kolem deseti procent.
- tabák pro zahradnické účely: „Provozovatelé dílny zpracovávali tabák deklarovaný pro vykuřování skleníků, který je osvobozen od cla. IDNES 29.3.06“

Daňové úniky v ČR

- LTO - 60 mld. Kč
- „rumová aféra“ - rum pro vývoz - 12 mld. Kč
- „obchody“ s alfabetoproteinem 1g = 60 mil. Kč
- nízká cena celně deklarovaného zboží - rifle = 8 Kč
- dovoz lulkového a dýmkového tabáku - použití jako cigaretový
- dodávka služeb za vyšší ceny než je skutečná (Transfer Pricing)
- a mnoho dalších
- „Lichtenštejnské účty“

Nelegální daňové úniky (2)

- diskuse zavést registrační pokladny
- možnost zavedení majetkových příznání
- paušální náklady
- jak a zdali vůbec zdaňovat nelegální výnosy?
- paušální daň
- MF Dnes 26.9.02 článek od Zlámalové: Čím vyšší daně, tím větší je motivace k jejich neplacení
Nezaplacené daně: ročně desítky miliard

KONEC

